

házai, melyeket nagyobb méretű tárolóvermek vettek körül. A kutakat a mélyebben fekvő területeken találtuk meg. Az egyikben sikerült feltárnunk az egykori aknát támasztó, négyszögletes faszerkezetet is. A szarmata megtelepedéshez köthető még a Ny-i dombhát objektumainál megfigyelt nagyarányú pusztulási horizont is: öt esetben, egymástól csekély távolságra figyelhattunk meg a tárológödrök aljára bedobott halottakat, valamint a gödrök betöltésében sok égett házfaldarabot és egyéb égésnyomot találtunk.

A 6. századra keltezhető *gepida* faluhoz köthető az objektumok mintegy fele. Leletanyagán túl szerkezetében is számos hasonlóságot mutat a megelőző szarmata időszak településével: a kb. 3×3 m-es házak ugyanúgy a két magasabb dombhát tetején, négyes-ötös csoportokban helyezkedtek el, körülöttük néhány cölöpszerkezetes karámmal és tárológödrökkel. A házaktól kissé elkülönülve, zárt csoportban álltak a sütőkemencék. Az időszak egyik legjellegzetesebb tárgytipusa a bronzvagy vasszegekkel készített csontfésű; ezeknek különösen nagy és változatos kollektója került elő a korszak házaiból és gödreiből. A korszakhoz egy temetkezés is tartozik.

Napvilágot látott még 5 DK-ÉNy-i, jórészt melléklet nélküli sír is a feltárási terület K-i felében; tájolásuk és rítusuk alapján a 8–9. századi *avar* népességhez tartozhattak.

A feltárási terület középső részén egy 20. századi juhodály alapját figyeltük meg.

Munkatársak: Gál Szilárd régész, Füzesi András, Kalli András, Masek Zsófia egyetemi hallgatók (ELTE Régészettudományi Intézet).

SZABÓ GÁBOR – SEBŐK KATALIN

292. Rákóczifalva, Bagi-föld (8. sz. lh.)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, R, B, Sza, Ge, A, Kk 2006. április–június között 15 700 m² területen folytattunk megelőző feltárást, melynek során 382 objektumot bontottunk ki. A lelőhely hossz tengelyében, megközelítőleg ÉNy-DK-i irányban húzódik a Tisza magaspártjának löszhátas vonulata, Ny-i oldalán erős lejtővel ereszkedik az egykori ártér szélének vonaláig.

Az első megtelepedés a középső neolitikum időszakára tehető, melyet a felület ÉNy-i és középső, legmagasabban fekvő szakaszán lehet lokalizálni. A középső neolitikus települést 35 gödör, 2 kút és 6 zsugorított vázas temetkezés jelzi.

A korai rézkori település DK-i irányban lehúzódott a dombhát pereméig, ahol egy ívelt vonalú, mély árok határolta a falut. A korszakba gödrök, árkok és kutak sorolhatók. A középső rézkor folyamán a korábban sűrűn lakott település helyét csupán egy szórványos, gödrökből és 1 árokból álló településrészlet foglalta el.

A bronzkort csupán a felület ÉNy-i peremén feltárt gödör és egy urnás temetkezés képviselte, melyek a késő bronzkorra keltezhetőek.

A népvándorlás kor korai szakaszában vált újra lakottá a terület. A legkorábbi leletanyag két, körárok körülvett *szarmata* temetkezésből került elő. A sírokba a halott mellé korsót, pénzeket, kést helyeztek, ruháikat bronzpitykével díszítették.

A szarmata temetkezésekre települt rá a *gepida* település, amely a teljes felszínt fedte, valószínűleg a domb feltáratlan területén is folytatódik. A faluból feltártunk 57 tárológödröt, 28 földbe mélyített épületet, 5 kutat és 9 árkot. A földbe mélyített épületekben kemencéket, tűzhelyeket, kézi malom köveit és vasolvasztó műhely nyomait tártuk fel. A települést D-ről hármassal, a dombbal párhuzamosan futó árokrendszer határolta.

A *gepida* megtelepedést egy *avar* falu és temetője követte. A település objektumait a felület ÉNy-i és DK-i szakaszán lehetett megfogni, melybe tárológödrök, 11 földbe mélyített épület és árkok sorolhatók. A két településrészlet között helyezkedett el a temető, amely 55 temetkezésből állt és teljes területe a feltárt felszínre esett. Az ÉNy-DK-i tájolású, öt sorban elhelyezett, nyújtott vázas temetkezéseket a középső és a késői *avar* korszakba sorolhatjuk. A legtöbb csontváz mellett gyöngysorokat, fülbevalókat, övcsatokat, késeket találtunk. A gazdagabb temetkezések esetében bronzveretes övkészleteket, ezüstözött függőket, korsókat találtunk.

A lelőhelyen az utolsó megtelepedési periódust a késői középkorra tehetjük. Gödröket, árkokat és egy kutat tártunk fel ebből az időszakból.

A domborzati viszonyok és a felület ÉNy-i szakaszának intenzív fedettsége alapján megállapítható, hogy a feltárást Ny-i szélével határos erdő alatt is folytatódik a lelőhely (lásd: 8/a lh.).

Munkatársak: György László, Gyurkovics Éva, Rupnik László régészek, Szilágyi Márton, Tóth Farkas Márton egyetemi hallgatók (ELTE Régészettudományi Intézet).

VÁCZI GÁBOR – KOVÁCS KATALIN

293. Rákóczifalva, Bagi-föld (8/a sz. lh.)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, R, B, Sza, Ge, A 2006. szeptember–októberben 10 500 m² területen folytattunk megelőző feltárást, melynek során 236 objektumot bontottunk ki.

A lelőhely a 8. és az 5. sz. lelőhely között helyezkedik el, korábban erdővel fedett területen. A lelőhely közepét erőteljes, ÉNy-DK irányú hát szeli ketté; ennek aljában időszakosan vízjárta területek húzódnak, melyek régészeti jelenségekben szegényesek.

A területen a legkorábbi megtelepedés a középső neolitikum időszakára tehető. Az egykori települést nagyméretű agyagkitermelő gödrök, kerek tárológödrök és kutak jeleztek, valamint ide tartozott 3 zsugorított, DK-ÉNy tájolású, melléklet nélküli temetkezés is. Az edények között három arcos edényt és egy idoltöredéket is találtunk.

A rézkori tiszapolgári kultúra településéhez négy nagyméretű gödör és a falut övező árok, valamint egy

temetkezés köthető. A zsugorított pózban, DK-ÉNy-i tájolással eltemetett, felnőtt férfi mellé hat edényt helyeztek. A középső rézkori bodrogkeresztúri kultúrához csupán egy tárológödör tartozik.

A késői bronzkorból 3 gödröt tártunk fel. Az egyik felső rétegében bolygatott emberi vázat, míg a gödör aljára állítva két ép edényt találtunk.

A 4. sz. folyamán a szarmata népesség vette birtokba a dombhátat. Jelenlétükre tárológödrök, vízelvezető árok, kutak és sírok utaltak. A nyújtott vázas, D-É-i tájolású, többségében rabolt temetkezések között egy-egy rabolatlan sír is előkerült. A bronz karperecekkel, bronzfibulákkal, ezüst borostyánbetétes dobozboglárral, vascsattal, késsel, borostyángyöngyökkel, kisebb korszakkal eltemetett halottak körül a koporsó fehér vagy sötétbarna elszíneződésben jelentkező nyomait is sikerült rögzítenünk. A félköríves rönkkoporsó mellett a sír egyszerű, deszkával történő lefedése is előfordult.

Az 5. sz. végén és a 6. században a gepidák települtek meg a területen. Nagyméretű (6×6 m-es), földbe mélyített épületeikből összesen tízet tártunk fel. Az épületek körül kisebb tárológödröket és árokszakaszokat bontottunk ki.

Az avar korszakban a hát ÉNy-i szakaszán egy települést, DK-i szakaszán egy soros elrendezésű temetőt találunk. Az eddig feltárt 9 épülethez gödrök, árok és egy kút tartozott. A temető a lelőhely humuszolás alatt álló területén fekszik, így egyelőre csak a magasabban jelentkező, szántás által erősen bolygatott vázakat bontottuk ki. A sírokat ÉK-DNy irányú sorokba rendezték, mindegyiket É-D-i irányba tájolták. Eddig 14 temetkezést tártunk fel, szegényes melléklettel.

A terület humuszolásakor fémkereső műszerrel átvizsgáltuk a felszínt, melynek során kora avar kori temetkezéshez tartozó bronz lószerszámveretek és egy aranylemezről készült férfigura került elő.

Munkatársak: Gál Szilárd, György László, Gyurkovics Éva régészek; Füzesi András, Kalli András, Szilágyi Márton, Tóth Farkas Márton egyetemi hallgatók (ELTE Régészettudományi Intézet).

KOVÁCS KATALIN – SEBŐK KATALIN – SZABÓ GÁBOR – VÁCZI GÁBOR

294. Rákóczifalva, Bagi-föld (10. sz. lh.)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő

2006 júliusában 1781 m² területen folyt próbafeltárás. A lelőhelyen összesen 12 szórványosan jelentkező objektumot bontottunk ki, melyek az előkerült néhány jellegtelen kerámiatöredék alapján őskorinak datálhatók.

SEBŐK KATALIN – KOVÁCS KATALIN

295. Rákóczifalva, Bagi-föld (11. sz. lh.)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) A

2006 augusztusában az eredetileg 22 500 m² kiterjedésű lelőhelyen a humuszolást csak 8800 m²-en végeztük

el, mivel a többit a beruházó nem kívánta anyaggyűjtőhelyként hasznosítani. A régészeti feltárással előkészített felületen 67 objektumot észleltünk, melyek körvonalát lerajzoltuk, helyzetét bemértük, hogy egy esetleges későbbi ásatáshoz felhasználhatók legyenek az adatok. Néhány objektumot kibontottunk, hogy az előkerült leletanyag alapján datálni tudjuk a jelenségeket. A lelőhelyen két kisebb települési egységet figyeltünk meg, mindkettő a késő avar korhoz tartozott, de valószínűleg nem egyidősek.

A terület É-i részén, a megközelítőleg É-D irányú kisebb kiemelkedésen 5 ház helyezkedett el, körülöttük hosszúkás gödrökkel. Az épületek mindegyike ÉK-DNy-i tájolású, lekerekített sarkú, téglalap alakú, 2,5×3 m-es, két hosszabbik oldaluk közepén 1-1 cölöplyukkal. Kemencét egyik házban sem találtunk. A déli részen egy, az előzőnél kisebb magaslaton egymást keresztező, hosszabb-rövidebb árokrendszerek bontakoztak ki, köztük két házat, külső kemencéket, több kút és gödröt figyeltünk meg. Az előkerült leletanyag szegényes: kerámia- és állatcsonttöredékek, tapasztásdarabok, illetve az egyik házból vassalak is napvilágot látott.

Munkatársak: György László régész, Szilágyi Márton egyetemi hallgató (ELTE Régészettudományi Intézet).

RACZKY PÁL – ANDERS ALEXANDRA

296. Rákóczifalva, Bagi-föld (12. sz. lh.)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, Sza, A, Á

2006. április–augusztus között összesen 9000 m² területen folytattunk megelőző feltárást. A kibontott 97 régészeti objektum – elsősorban árok, gödrök és néhány cölöplyuk – a lehumuszolt dombhát déli lejtőjén sűrűsödtek. A nyelés, illetve az objektumfoltok kézi kijelölése során a középső újkőkorból és szarmata korból keltezhető leletanyag került elő.

A kutatott területen a legkorábbi megtelepedésre a középső neolitikus objektumok utaltak. Az egykori tanyaszerű településhez két cölöpszerkezetes ház, számos gödör, két kút és egy melléklet nélküli, zsugorított helyzetben eltemetett sír tartozott. A két épület azonos (ÉNy-DK) tájolású, egymás mellett helyezkedett el, csak tengelyük tért el egymástól kb. 60 cm-re. Szerkezetük is megegyezett: 9-9 cölöplyukból álltak, de a nyugatabbit kiegészítette egy-két cölöppel megtámasztott előtér is. A nagyméretű agyagkitermelő gödrök a házak hosszanti oldalát követték. Az egyik kútból számos cseréptöredék mellett egy kiegészíthető, a szakálhádi kultúrához tartozó kiöntőcsöves edény is előkerült.

A középső–késő avar kort csupán egy magányos sír képviselte. A fiatal férfit lemezes veretekkel díszített övével és vaskésével temették el. A területen a 9. sz. folyamán telepedtek meg újból. A késő avar kori települést két földbe mélyített épület, egy szabadtéri kemence, 8 tárológödör és két négyzetes kerítőárok képviseli. A földbe mélyített épületek közül az egyik ház fala mentén gerendabélés nyomait lehetett megfigyelni.